

Social Work & Education

©SW&E, 2021

УДК 378:37.091.12:36-051]:159.922.76-
056.49

DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.10

Віра Поліщук,

доктор педагогічних наук, професор,
кафедра соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної
діяльності,

Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,

м. Тернопіль, Україна;

polvira1951@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4119-4329>

Статус статті:

Отримано: серпень 26, 2021

1-ше рецензування: вересень 28, 2021

Прийнято: грудень 30, 2021

Поліщук, В. (2021). Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками, які виховують дітей з проявами аутичних розладів. *Social Work and Education*, Vol. 8, No. 4. pp. 540-549. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.10

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ПРОЯВАМИ АУТИЧНИХ РОЗЛАДІВ

Анотація. У статті актуалізовано проблему професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної підтримки родин, що виховують дітей з різними проявами аутичних розладів, як важливого напрямку їх професійної діяльності. З'ясовано, що з метою успішного вирішення окресленої проблеми професійну підготовку майбутніх соціальних працівників доцільно розглядати як складний інтегративний процес, який базується на умотивованості студентів до даного виду діяльності; системних знаннях з сімейної соціальної роботи; уміння і навичках, що лежать в основі виконання професійних функцій і завдань щодо упровадження сімейно-орієнтованої практики підтримки родин, що виховують дітей з аутизмом.

У статті розкрито потенційні можливості освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань 23 «Соціальна робота» спеціальністю 231 «Соціальна робота» до роботи з членами родин, які виховують дітей з аутизмом. Доведено, що осмислений пошук вдосконалення освітньої програми та ефективних шляхів організації освітнього процесу підготовки відповідних фахівців доцільно здійснювати на основі системного підходу, основна мета застосування якого полягає у формуванні в майбутніх фахівців теоретичних знань, вмінь і навичок компетентного вирішення широкого діапазону професійних функцій. У статті розкрито досвід роботи викладачів кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка щодо теоретичної і практичної компоненти підготовки майбутніх фахівців до здійснення різнопланової соціальної роботи з сім'ями, в тому числі і до роботи з батьками та іншими членами родин, які виховують дітей з аутизмом.

Ключові слова: соціальний працівник, освітня програма професійної підготовки, соціальна робота, діти з проявами аутичних розладів, батьки, які виховують дітей з аутизмом, сімейно-орієнтована соціальна робота.

Вступ

Дитячий аутизм в сучасних умовах розглядається не тільки як клінічна, але й як психолого-педагогічна проблема, що пов'язана з прагненням суспільства до залучення дітей з особливостями розвитку до освіти і різноаспектної системи суспільних відносин, усе більшої актуальності набуває наукове обґрунтування і забезпечення підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з родинами, які виховують дітей з різними проявами аутизму.

Дослідники проблем дитячого аутизму наголошують, що освітній та корекційно-педагогічний процес розвитку й освіти дитини з аутизмом стає більш успішним за умови активного долучення членів родини до цього процесу. Адже від членів родини у значній мірі залежить створення необхідного для такої дитини оптимально сприятливого режиму життєдіяльності, розвитку і соціалізації.

У сучасних умовах спостерігається суперечність між потребою членів родини, які виховують дитину з проявами аутизму, у кваліфікованій комплексній соціальній підтримці та недостатнім рівнем готовності соціальних працівників до її здійснення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Поділяємо наукову позицію дослідників стосовно того, що реформування системи соціальної роботи в Україні ставить кардинально нові вимоги до: осмислення концептуальних засад і технік здійснення сімейної соціальної роботи як важливого напрямку професійної соціальної роботи (Заверико Н. (2015); Кияниця З. П., Петрочко Ж. (2017); Семигіна, Т. (2020) Слезанська Г. (2019). Поділяємо позицію дослідників Т. Семигіної (2020), О. Столярик (2020) щодо доцільності і необхідності упровадження сімейно-орієнтованих практик підтримки родин, що виховують дітей з аутизмом і ціленаправленої підготовки майбутніх соціальних працівників до різнопланової соціальної/соціально-педагогічної роботи з родинами, що виховують дітей з особливими освітніми потребами.

У сучасних умовах відчувається гостра потреба в удосконаленні професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи до різнопланової соціальної/соціально-педагогічної роботи з родинами, що виховують дітей з аутизмом. Вирішення цього завдання потребує системних змін у професійній підготовці фахівців соціальної роботи, які працюватимуть з такими родинами у спеціалізованих закладах освіти чи за місцем проживання. Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи розглядаємо як вагомий фактор, що здатний забезпечити модернізацію сімейної соціальної роботи в цілому, в тому числі і з родинами, що виховують дітей з аутизмом.

Мета статті полягає в аналізі можливостей освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» щодо професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи із батьками та іншими членами родини, що виховують дітей з аутизмом та розкритті практичної

площини реалізації цього завдання в освітньому процесі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети використовувалися відповідні авторському задуму методи дослідження: аналіз нормативних документів, психологічних, медичних і педагогічних праць з метою з'ясування наукових підходів щодо з'ясування суті, підходів і технік сімейно зорієнтованої практики як важливого спрямування професійної соціальної роботи; суті і причин виникнення аутизму; особливостей розвитку дітей з різними проявами аутичних розладів; зарубіжного досвіду соціальної/соціально-педагогічної роботи з батьками, які виховують дитину з аутизмом; систематизація теоретичних положень, а також узагальнення й корекція теоретико-методичних позицій для наукового обґрунтування теоретичних і практичних аспектів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 231 «Соціальна робота» у процесі їх професійної підготовки у ЗВО.

Виклад основного матеріалу.

Згідно з даними провідних світових організацій, що займаються питаннями вивчення аутизму, за останні роки кількість людей з таким розладом неухильно зростає і на сьогоднішній момент складає в середньому 1% від усього населення планети.

Суть підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками та іншими членами родини, які виховують дітей з різними проявами аутичних розладів, ми розглядаємо як системний процес, що полягає в: (1) умотивованості студентів до сімейно зорієнтованої практики як важливого спрямування професійної соціальної роботи; (2) забезпеченні когнітивної складової готовності майбутніх фахівців до здійснення соціальної підтримки родин, що виховують дітей з аутизмом та (3) формуванні умінь і навичок побудови стратегії комплексної соціальної/соціально-педагогічної допомоги і підтримки батьків та інших членів родини, які виховують дітей з аутизмом.

Умотивованості майбутніх фахівців з соціальної роботи до роботи з означеною категорією клієнтів (дітьми з проявами аутичних розладів, їх батьками та іншими членами родини, оскільки в силу різних обставин такими дітьми, поряд з батьками часто опікуються інші члени родини (дідуся, бабусі), соціальні гувернери, вихователі) сприяє розуміння соціальної роботи як важливого механізму реалізації соціальної політики щодо створення оптимальних умов життєдіяльності, життєвої реалізації і життєвого забезпечення різних категорій клієнтів та розуміння сімейно зорієнтованої практики як важливого спрямування соціальної роботи.

Когнітивна складова підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками, які виховують дітей з аутизмом, передбачає ознайомлення майбутніх фахівців з інноваційними підходами дослідників щодо трактування суті і практик сімейної соціальної роботи, провідних підходів і моделей її здійснення; провідними концепціями феномену аутизму (соціокультурної,

психологічної і біологічної), причин його виникнення; особливостями прояву аутичних розладів у дітей та дорослих та технологіями їх навчання й соціалізації.

Наступна складова системного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає формування умінь та навичок, що лежать в основі здатності до професійної діяльності у сфері сімейної соціальної роботи та соціальної підтримки батьків й інших членів родини, що виховують дітей з аутизмом.

Реалізацію когнітивної і практичної складової підготовки майбутніх фахівців до роботи з дітьми з аутизмом та їх батьками доцільно здійснювати в усіх видах діяльності студентів: навчальній (через змістове збагачення загальноосвітніх і фахових навчальних дисциплін); практичній (через наповнення програм і змісту практичної підготовки майбутніх соціальних працівників цільовими завданнями, орієнтованими на роботу у закладах, що працюють з означеною категорією дітей та проходження різноманітних видів практик в соціальних установах, центрах, громадських об'єднаннях, що здійснюють роботу з дітьми і членами їх родин); науково-дослідній через залучення студентів до проведення наукових досліджень та участі в різноманітних наукових гуртках та студіях, що розкривають різноманітні аспекти роботи з дітьми з аутизмом та їх батьками); виховній (долучення студентів до волонтерської та благодійної діяльності, розробки різноманітних проєктів і програм) та самоосвітній (участь у неформальній та інформальній освіті).

Змістове збагачення загальноосвітніх і фахових навчальних дисциплін матеріалом, що стосується суті сімейно зорієнтованої практики як важливого спрямування соціальної роботи та провідних вітчизняних і зарубіжних практик її здійснення з урахуванням особливостей життєдіяльності родин і розвитку дітей з проявами аутичних розладів відбувалося через доповнення робочих програм навчальних дисциплін темами та змістовими модулями з відповідної тематики.

Так, робочу програму навчальної дисципліни «Соціальна психологія» доповнено темами і матеріалами, що розкривають провідні положення гуманістичної філософії і позитивної психології та їх вплив на функціональну життєдіяльність соціальної групи (у нашому випадку – членів родини, які виховують дитину з аутизмом), концепцію розширення можливостей клієнтів соціальної роботи і соціальної групи шляхом інструментального, емоційного, психологічного насаження (імпаурменту) на вирішення проблем соціального характеру (Semigina, 2019).

Зміст робочої програми навчальної дисципліни «Теорія соціальної роботи», доповнено темами, в яких розкрито базові знання і концептуальні підходи до сімейно зорієнтованої практики соціальної роботи та сучасних моделей соціальної роботи. При цьому особливу увагу майбутніх фахівців акцентовано на практико-орієнтованих (зустрічі у домівках, соціальних мереж, участі громадян й ін.), комплексних (вирішення проблем, сімейної терапії, зосереджена на завданні й ін.) моделях з розкриттям особливостей їх застосування у роботі з батьками та іншими членами родини, що виховують дитину з аутизмом. З метою підготовки майбутніх фахівців до активізації і опори на сильні сторони громадських об'єднань, груп самодопомоги, взаємодопомоги, ресурсів територіальної громади

студенти вивчають *адміністративну модель надання соціальних послуг, модель організаційного розвитку й надання інтегрованих соціальних послуг* з розкриттям їх можливостей у реалізації соціальної підтримки означеної категорії клієнтів (дітей з аутизмом та членів їх родини).

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Соціальна педагогіка» студенти виконують навчально-дослідні завдання щодо провідних концепцій феномену аутизму, причини його виникнення, ступеня поширення та особливостей розвитку дітей і дорослих з проявами аутичних розладів.

Вивчення навчальних дисциплін «Соціальна реабілітація», «Соціальний супровід», «Соціальне консультування», «Соціальний патронаж» та «Технології соціальної роботи» підпорядковані ідеї формування практичних навичок соціального супроводу, соціального консультування і соціального патронажу. Робочі програми цих навчальних дисциплін були доповнені темами і матеріалами, що розкривають особливості здійснення цих видів діяльності з дітьми з проявами аутичних розладів та членами їх родин і сприяють оволодінню вміннями і навичками, що лежать в основі здатності до професійної діяльності з означеною категорією клієнтів.

Ефективній роботі майбутніх соціальних працівників з батьками, які виховують дітей з аутизмом, сприяє знання майбутніми фахівцями особливостей розвитку таких дітей та вміння донести цю інформацію до батьків та інших членів родини. Важливо, щоб студенти розуміли, що в цілому для психічного розвитку дитини при аутизмі властива нерівномірність. Так, підвищені здібності в окремих сферах, таких як музика, математика, живопис можуть поєднуватися з глибокими порушеннями сформованості звичайних життєвих умінь і навичок. З раннього віку відзначається відсутність уваги дитини до предметів оточення; спостерігаються грубі порушення цілеспрямованості і довільності уваги. Проте яскраві враження можуть буквально заворожувати дітей. Тому для концентрації уваги дитини доцільно використовувати: звуки, мелодії, блискучі предмети і т. д. Власне тому робочу програму навчальної дисципліни «Соціальна діагностика і профілактика» доповнено матеріалами щодо показників особливостей розвитку психічної сфери дітей з аутизмом.

Удосконаленню практичної складової фахової підготовки майбутніх соціальних працівників сприяє проходження майбутніми фахівцями волонтерської, організаційно-відпочинкової, навчальної та виробничої практик в соціальних агентствах, установах, центрах, громадських об'єднаннях, що працюють з дітьми з аутизмом та членами їх родин.

Під час різноманітних видів практики майбутні соціальні працівники мають можливість ознайомитися з діяльністю закладів, установ, благодійних організацій і об'єднань, груп допомоги та самопомоги, що працюють з дітьми з розладами спектру аутизму та членами їх родин.

Студенти вивчають досвід роботи навчально-реабілітаційного центру «Джерело» (м. Львів), Львівського благодійного фонду «Відкрите серце», благодійного фонду взаємодопомоги та захисту дітей з аутизмом «Контакт» (м. Львів), Тернопільського центру розвитку для дітей з аутизмом та іншими розладами «Золотий ключик», «БЕБІКО» та інших, фахівці яких працюють з

дітьми за різними методиками, спрямованими на розвиток мови, пам'яті, уваги, мислення, сприймання, уяви, творчих здібностей, фізичних можливостей, дрібної моторики. Студенти вивчають технології розробки і реалізації для кожної дитини комплексної індивідуальної програми реабілітації, що здійснюються фахівцями за спеціальними технологіями.

Студенти працюють волонтерами у Тернопільській міській громадській організації «Особлива дитина», головна мета діяльності якої полягає у наданні комплексної підтримки сім'ям, що виховують дітей з особливими освітніми потребами. Громадське об'єднання має цікаві напрацювання як стосовно інформаційної підтримки родин, індивідуального консультування та навчання членів родини методам і прийомам організації і проведення корекційно-розвивальних занять з дитиною в умовах сім'ї та мікрогрупах, спільної організації та проведення соціокультурних заходів).

Умотивованості і підготовленості майбутніх фахівців до здійснення соціальної підтримки родин, що виховують дітей з різними проявами аутичних розладів, сприяє залучення їх до проведення різноманітних видів науково-дослідних робіт: до роботи наукових студентських гуртків, студій і лабораторій, організації й проведення науково-практичних конференцій; семінарів, тренінгів, соціальних проєктів, програм, пов'язаних з вивченням різноманітних аспектів освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами та соціальної/соціально-педагогічної роботи з батьками та іншими членами родини таких дітей.

У процесі формування готовності майбутніх фахівців до надання соціальної підтримки і допомоги сім'ям, що виховують дітей з аутизмом, важливо донести до них розуміння того, що програма, зміст, форми та методи цієї роботи зумовлюється низкою чинників, зокрема: типом сім'ї та системою взаємин у ній; цінностями, що сповідаються її членами; проблемами, що мають місце в сім'ї; наявними зовнішніми та внутрішніми та ресурсами; потенційними можливостями членів родини; запитами і очікуваннями членів родини; типом соціального інституту, що працює з дитиною і членами родини.

Основний зміст соціальної підтримки родини, яка виховує дитину з аутизмом передбачає такі провідні спрямування: соціальне інспектування; моніторинг потреб, проблем і ресурсів сім'ї; забезпечення сім'ї різними видами соціального обслуговування (соціальної допомоги та соціальних послуг); забезпечення соціально-педагогічного супроводу, який є формою соціальної підтримки та передбачає впродовж певного (іноді досить тривалого) терміну надання конкретній сім'ї комплексу правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, інформаційних послуг; соціальне виховання, що включає створення умов та проведення заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування досвіду соціальної поведінки; збереження, підтримка і захист здоров'я членів родини, сприяння у розкритті їх сильних сторін з метою досягнення оптимальних результатів щодо виховання і соціалізації дитини з проявами аутичних розладів та інших членів сім'ї. У разі потреби така допомога надається спільно з іншими фахівцями (психологами, соціальними педагогами,

фахівцями з інклюзивної освіти, юристами, медичними працівниками тощо) з різних установ та організацій.

Майбутні соціальні працівники мають в повній мірі усвідомлювати, що поява дитини з проявами аутичного розладу для будь-якої сім'ї є складним випробуванням, і власне в цей період сім'я потребує об'єктивної інформації, соціальних ресурсів, підтримки і сприяння в кваліфікованій допомозі фахівців.

Для таких сімей, існують фактори підвищеного ризику: невизначеність діагнозу, тяжкість та тривалість захворювання, труднощі, пов'язані з прагненням відповідати суспільним нормам. У таких сім'ях нерідко ускладнюються подружні відносини, і, що має особливе значення, з дорослішанням дітей ці проблеми, на жаль, не зникають і не зменшуються. Для забезпечення успішного розвитку та виховання дитини з розладами спектру аутизму особливого значення набуває опора на сильні сторони дитини та членів її родини.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок

Отже, проблема аутизму є однією з найбільш актуальних у сфері розладів розвитку дитини. Причини виникнення та поширення аутизму на сьогоднішній день до кінця не досліджені. Залежно від наукового напрямку, в контексті якого розглядають аутистичні розлади, їхню природу і клініку, їх відповідно верифікують як симптом, синдром, хворобу, патологію розвитку. Це відображено й у міжнародних класифікаціях захворювань, у яких аутичні розлади визначено серед найбільш різноманітних порушень розвитку або психозів дитячого віку.

Аналіз наявної ситуації свідчить, що батьки та інші члени родини, які виховують дитину з аутизмом, стикаються з цілою низкою психологічних, соціальних, медичних та соціально-педагогічних проблем, для вирішення яких їм потрібна різнопрофільна підтримка і допомога. Тому вирішення проблеми освіти і соціальної адаптації дітей з розладами спектру аутизму слід шукати не тільки у сфері реалізації медичного, психологічного і соціально-педагогічного впливу на дитину, але й на її батьків та інших членів родини.

У зв'язку з тим, що в Україні відсутня централізована і послідовна робота з дітьми з розладами спектру аутизму та їх родинami на рівні держави і що позитивна динаміка розвитку дитини у значній мірі залежить від встановлення ефективної взаємодії фахівців з її родиною, розуміння близькими особливостей її розвитку, активного й послідовного долучення їх до корекційно-розвивального та навчального процесів, перспективи подальших розвідок вбачаємо в організації і забезпеченні функціонування в Україні спеціальних закладів для цієї нозологічної категорії клієнтів та розвитку ринку державного і недержавного секторів надавачів соціальної підтримки сім'ям, які виховують дітей з аутизмом.

Література

Слозанська, Г. І. (2018). Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія. За наук. ред. В. А. Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю. В. 382 с.

Столярик, О., Семігіна, Т. (2020). Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів, у соціальній роботі з сім'ями, які виховують дітей з аутизмом. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, 10-13. <https://doi.org/10.36074/03.04.2020.v3.02>

Столярик, О. Ю., Семигіна, Т. В. (2020). Сімейно-орієнтована модель підтримки родин, що виховують дітей з аутизмом. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postępu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ»*. Warszawa: Europejska platforma naukowa. С. 60-61.

Заверико, Н. В. (2015). Технології соціально-педагогічної роботи з сім'єю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 8. С. 333-340.

Кияниця, З. П., Петровичко, Ж. В. (2017). Соціальна робота з вразливими сім'ями. Київ: Обнова компані.

Підвальна, Ю., Мицик, Т. (2019). Соціальна робота з молодією сім'єю в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. № 2. С. 59-64.

Semigina, T. (2019). Development the strengths-based approaches in modern social work. *Paradigms of the Modern Educational Process: Opportunities and Challenges for Society*. Dallas: Primedia eLaunch LLS, 96-105.

PREPARATION OF FUTURE SOCIAL WORKERS TO WORK WITH PARENTS RAISING CHILDREN WITH AUTIC DISORDERS

Vira Polishchuk, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Social Work and Management of Socio-Cultural Activities, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Kryvonosa Street 2, Ternopil, 46024, Ukraine; polvira1951@gmail.com

Abstract. *The article highlights the problem of professional training of future social workers for social support of families raising children with various manifestations of autistic disorders, as an important area of their professional activity. It was found that in order to successfully solve the problem, the training of future social workers should be considered as a complex integrative process based on students' motivation for this activity; systematic knowledge of family social work; skills and abilities that underlie the performance of professional functions and tasks for the implementation of family-oriented practices of supporting families raising children with autism.*

The article reveals the potential of the educational program for higher education of the first (Bachelor's) level in the field of knowledge 23 "Social Work" Specialty 231 "Social Work" to work with family members raising children with autism. It is proved that a meaningful search for improvement of the educational program and effective ways to organize the educational process of training relevant specialists should be carried out on the basis of a systematic approach, the main purpose of which is to form in future professionals theoretical knowledge, skills and competent skills. The article reveals the experience of teachers of the Department of Social Work and Management of Socio-Cultural Activities of Ternopil V. Hnatiuk National Pedagogical University on the theoretical and practical components of training future professionals to carry out diverse social work with families, including working with parents and other members. families raising children with autism.

Key words: *social worker; educational program of professional training; social work; children with autism disorders; parents raising children with autism; family-oriented social work.*

References

Slozanska, H. I. (2018). Social work in the territorial community: theories, models and methods: magnography; for science. ed. V. A. Polishchuk. Ternopil: Osadtsa Yu. V. 382 p. . [in Ukrainian]

Stolyaryk, O., Semigina, T. (2020). A client-centered approach to social work with families raising children with autism. Collection of scientific works *ΛΙΟΓΟΣ* 10-13. <https://doi.org/10.36074/03.04.2020.v3.02> . [in Ukrainian]

Stolyaryk, O. Y., Semigina, T. V. (2020). Family-oriented model of support for families raising children with autism. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postępu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΙΟΓΟΣ»*. Warszawa: Europejska platforma naukowa, 60-61 [in Ukrainian].

Semigina, T. (2019). Development the strengths-based approaches in modern social work. *Paradigms of the Modern Educational Process: Opportunities and Challenges for Society*. Dallas: Primedia eLaunch LLS, 96-105. [in Ukrainian]

Zaveryko, N.V. (2015). Technologies of social and pedagogical work with the family. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 8, 333-340 [in Ukrainian].

Kiyantsa, Z. P, Petrochko, J. V. (2017). Social work with vulnerable families. Kyiv: Renewal of the company. [in Ukrainian]

Pidvalna, Y. & Mytsyk, T. (2019). Social work with a young family in Ukraine. *Social Work and Social Education*, 2, 59-64. [in Ukrainian]

Article history:

Received: August 26, 2021

1st Revision: September 28, 2021

Accepted: December 30, 2021